

0. INHOUD

1. Verantwoording
2. Afbakening begrip ruimtelijke kwaliteit bij dit project
3. Schets ruimtelijke omgeving
4. Ruimtelijke hoofduitgangspunten

1. Verantwoording

1.1. Inleiding en doel

In het kader van trajectaanpak van provinciale wegen onderzoekt de provincie Gelderland de Nettelhorsterweg (N825) tussen de Goorsegeweg (N346) en de Hekweg (N315). Naast het onderhoud van de weg wordt onderzocht of aanpassingen aan de weg noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld om de weg veiliger te maken. Ook wordt onderzocht hoe kan worden ingespeeld op de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving.

De Nettelhorsterweg wordt gefaseerd aangepakt. Nu is het westelijke deel van het traject aan de orde, dat geheel is gelegen in de gemeente Lochem. Vervolgens wordt het aansluitende deel van de N825 opgepakt, dat grotendeels in de gemeente Berkelland ligt.

Voor het meest westelijke deel van Nettelhorsterweg is een nieuw wegtracé voorzien, waarbij de aansluiting met de Goorsegeweg (N346) opnieuw wordt aangelegd. Voor deze aanpassingen stelt de provincie Gelderland een provinciaal inpassingsplan op. Omdat deze aanpassingen in dezelfde landschappelijke omgeving plaatsvinden als het project N346 Schakel Achterhoek-A1 zijn beide projecten ook qua landschapsontworp in samenhang bekeken.

1.2. Opzet ruimtelijk kader

De opzet van deze verantwoording sluit aan bij de ambitie ruimtelijke kwaliteit, die voor het project N346 Schakel Achterhoek-A1 is opgesteld. Bij de Nettelhorsterweg is echter direct toegewerkt naar een concreet landschapsontworp. In dit document wordt dat ontwerp toegelicht en onderbouwd.

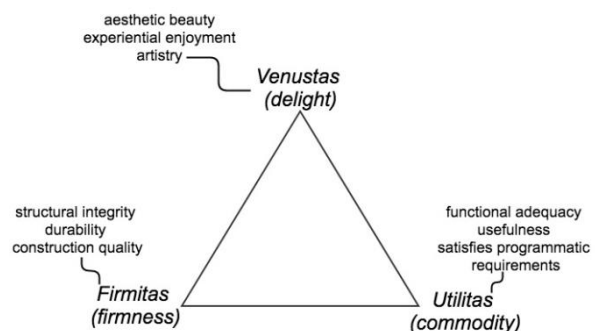
Eerst behandelen we het begrip ruimtelijke kwaliteit, zoals we dat in het kader van dit project willen hanteren. In hoofdstuk 3 gaan we in op de ruimtelijke omgeving, waarin het project gerealiseerd gaat worden. We beschrijven kort de historische ontwikkeling van het gebied, de huidige ruimtelijke situatie en relevante beleidsdoelen voor deze omgeving. We vatten de kernwaarden samen.

2. Afbakening begrip ruimtelijke kwaliteit bij dit project

Hoewel het project N825 Nettelhorsterweg minder ingrijpend is dan het aansluitende project N346 Schakel Achterhoek-A1, wordt hier voor het begrip ruimtelijke kwaliteit dezelfde definitie gehanteerd.

Doorgaans wordt ruimtelijke kwaliteit gedefinieerd als het optimum van gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde (utilitas, venustas, firmitas; Marcus Vitruvius Pollio, ± 85 – 20 v.Chr.). Ruimtelijke kwaliteit bij dit project heeft vooral ook betrekking op de impact van de aanleg van de weg op de omgeving.

Het streven naar ruimtelijke kwaliteit vraagt om een goed doordacht ontwerp, dat inspeelt op de kernwaarden van de omgeving en waarin ontwerpogaven bevredigend zijn opgelost. Ruimtelijke kwaliteit vraagt om een integrale benadering van stedenbouwkundig ontwerp, verkeerskundig ontwerp, architectonisch ontwerp, constructief ontwerp en terreinontwerp.

GEBRUIKSWAARDE OF DOELMATIGHEID

Bij gebruikswaarde gaat het om maatschappelijk en economisch nut. Dat betekent dat er een goede balans moet zijn tussen de investering en het praktische nut. Gebruikswaarde ontstaat door optimalisatie van functionaliteit en doelmatigheid. Bijvoorbeeld het faciliteren van mobiliteit, wonen, werken of natuur. Een combinatie van onderling versterkende functies levert extra gebruikswaarde op en als functies elkaar hinderen vermindert dat de gebruikswaarde. Als nieuwe gebruiksmogelijkheden aan het gebied worden toegevoegd is dat een meerwaarde.

BELEVINGSWAARDE/OOGSTRELENDHEID

Bij belevingswaarde gaat het om wat men ziet of ervaart. Het gaat daarbij om de beeldende kwaliteiten (wat zichtbaar is) en culturele kwaliteiten (wat betekenis heeft).

Bij beleving is het standpunt van de waarnemer van belang. Het gaat om de ervaring van de omgeving rijdend over de weg, maar ook om de ervaring van de weg en haar onderdelen vanuit de omgeving. En bij het passeren van de weg, moet de weg zo min mogelijk als een barrière worden ervaren. Culturele waarden zijn niet altijd visueel waarneembaar. Soms zijn ze verborgen in de ondergrond en moet je ze kennen.

Bij belevingswaarde gaat om de betekenis die men koppelt aan een ervaring. Daarmee heeft belevingswaarde ook een culturele en een cultuurhistorische component. Een omgeving die rijker is aan culturele en cultuurhistorische waarden wordt hoger gewaardeerd. Het heeft meerwaarde als nieuwe betekenislagen aan het gebied toegevoegd worden.

TOEKOMSTWAARDE/ HOUDBAARHEID

Bij toekomstwaarde gaat het om de houdbaarheid van wat is gerealiseerd. Behoudt het plan op den duur zijn kwaliteit ook bij veranderende omstandigheden? Biedt het plan ruimte en aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de omgeving en worden mogelijk wenselijke ontwikkelingen niet onmogelijk gemaakt. Zijn de onderdelen uit het plan duurzaam en wordt zorgvuldig omgaan met natuurlijke hulpbronnen bij realisatie en beheer.

3. Schets ruimtelijke omgeving

De N825 ligt een landelijke omgeving, die zich in de loop der eeuwen heeft ontwikkeld. Het is van belang om een goed begrip te hebben hoe deze omgeving ruimtelijk in elkaar zit. Daarom behandelen we achtereenvolgens de historische ontwikkeling, de huidige ruimtelijke situatie en de gewenste toekomstige ontwikkeling, die is vervat in beleidsambities.

3.1 Historische ontwikkeling

In de historische ontwikkeling van deze omgeving is het landgoed De Nettelhorst dé bepalende factor. Kenmerkend voor de geomorfologie van deze omgeving zijn beken en overstromingsvlakken met daartussen hogere gronden. Op de hogere gronden tussen de beken de Berkel en de Bolksbeek is het landgoed De Nettelhorst ontstaan. Ten westen van de huidige Nettelhorsterweg ligt het beekdallandschap van de Berkel. Hierop sluiten de smallere beekdalen van de Grote Waterleiding en de Nettelhorster Laak aan. De loop van de beken is in de loop der tijd veelvuldig aangepast. In de 13de of de 14de eeuw is een havezate gesticht op een kruispunt van doorgaande wegen en natuurlijke waterlopen: Het Huis De Nettelhorst.

Schematische weergave situatie voor 1610, circa 1770, circa 1810 en heden (bron SB4)

LANDGOED AANLEG 17de EEUW

Nadat het in de 17de eeuw in het bezit was gekomen van de familie van Heeckeren werd het kasteel diverse malen vergroot en voorzien van een lanenstelsel en werd het Nettelhorsterbroek (langs de Broekstraat) ontgonnen. Het kasteel uit begin 17de eeuw werd later in die eeuw vergroot. Rond dit kasteel werd een vierkante, omgrachte kasteelplaats gecreëerd en voorzien van een carré van lanen, waarop vier doorgaande wegen aansloten. De oorspronkelijke wegen werden deels rechtgetrokken en beplant met bomen (Voortmansallee, Lochemse Allee, Wenger Allee, Broeksteeg; zie kaart toponiemen). Door de aanleg van de laan voor het huis (Voortmans Allee) ontstond een lange zichtlijn van en naar het kasteel.

Deze Voortmansallee (huidige Ruinelaan) was de belangrijkste benadering vanuit de richtingen Borculo, Gelselaar, Geesteren en Diepenheim. De Coopsstege of Broeksteeg sloot aan op de Voortmansallee en voerde richting Diepenheim en Gelselaar. De Broeksteeg was tevens de

ontginningsbasis van het Nettelhorsterbroek. Langs de noordwestrand van het carré lag (en ligt) de Wengersteeg, de verbinding door het Berkeldal richting Langen en Barchem. De Lochemse Allee (deels de huidige N825 of Borculoseweg) sloot aan op de oude weg tussen Lochem en Gelselaar bij de Wientjesbrug. Deze brug lag over een voormalige loop van de Nettelhorster Laak. De Lochemse Allee kruiste (en kruist) de Nettelhorster Laak ook bij het erf Blankvoort (Blankvoortsbrug).

TOPONIEMEN PLANGEBIED

De paarse „bolletjeslijn“ is de omgrenzing van het rijks-beschermde „Complex Historische buitenplaats“ De Nettelhorst.

De rode lijn betreft de eigendomsgrens van de stichting Twickel.

De geel gearceerde vlakken zijn boerderijen en woningen in erfpacht.

De namen cursief en tussen haakjes zijn namen uit het verleden of zijn elementen die thans verdwenen zijn.

(bron SB4)

Classicistische tuinaanleg

De aanleg van De Nettelhorst is te typeren als een eenvoudige formele of classicistische aanleg. De tuinaanleg die in de zeventiende en in het begin van de achttiende eeuw bij veel kastelen en buitenplaatsen in Nederland werd toegepast, was geïnspireerd door de zeventiende-eeuwse tuin- en parkaanleg in Frankrijk en wordt aangeduid als Classicistische Stijl (ook wel aangeduid met de bouwstijl Barok). Kenmerkend is een duidelijk symmetrische opbouw van het terrein waarbij gebruik gemaakt wordt van rechte lijnen (veelal lanen), vierkante (soms omgrachte) percelen, en in alle gevallen een centrale as van symmetrie met eventueel haaks daarop verschillende dwarsassen.

ONTWIKKELING LANDGOED IN DE LOOP DER EEUWEN

In de loop van de 18de eeuw werden op een aantal plekken nieuwe elementen ingevoegd. Daarbij bleef de aanwezige formele hoofdopzet van het terrein behouden. Doordat het kasteel in de 19de eeuw veelal onbewoond was, heeft De Nettelhorst geen echte landschappelijke aanleg gekregen. Het rechthoekige grachtenstelsel bleef gehandhaafd. Tussen de buiten- en binnengracht was volgens de kadastrale legger in het begin van de 19de eeuw een „tuin“, waarmee een nutstuin werd bedoeld (moestuin/boomgaard). Het deel ten noorden van de tussengracht (perceel met de middeleeuwse visvijver) was begroeid met opgaande bomen.

Als gevolg van leegstand en het achterwege blijven van onderhoud, geraakte het huis in verval, waardoor het uiteindelijk in 1875 werd afgebroken. Wel bleven een hoekdeel en de toren als ruïne gehandhaafd. De brug naar het ruïne-eiland en de brug over de buitengracht werden vervangen door dammen. De ruïne werd vanaf die tijd een geliefd toeristisch en educatief element. De bij het landgoed behorende boerderijen werden behouden.

Het terrein van De Nettelhorst onderging verder weinig veranderingen. Wel werd omstreeks de jaren 30 de doorgaande weg omgelegd van de zuidzijde naar de noordzijde. De Berkel (en daarmee samenhangend de Kleine Beek) werd gekanaliseerd en de karakteristieke perceelscheidingen met singelbeplanting vervaagden en verdwenen grotendeels in het oorspronkelijke coulisselandschap ten noorden van de Nettelhorsterweg en het aansluitende

Nettelhorster Broek. Landschapsarchitect Michael van Gessel ontwierp een landschappelijke „romantische“ aanleg op het ruïne-eiland en op de voorhof kwam een ovaalvormig grasperk.

't Huijs Nettelhorst Anno 9 September 1743, Jan de Beyer, bron RCE

Afb. 1.3 en 1.4: De restanten van het vroegere kasteel Nettelhorst op het eiland. Links de linker achterhoek en boven de voormalige traptoren.

Afb. 1.5: Het bouwhuis op het voorhof.

Afb. 1.6: De schuur op het voorhof.

Afb. 1.7: De voorhof.

Afb. 1.8: Boerderij De Kok langs de Wengersteeg.

Afb. 1.9: Boerderij Hoogesteeg langs de Nettelhorsterweg.

Afb. 1.10: Boerderij Morgenstern langs de Ruïnelaan.

Afb. 1.11: Het kanaal ten noorden van de rivier Berkel, met links achter de dijk, de Berkel.

AANLEG RIJKSWEGEN, HOOFDWEGEN EN FIETSPADEN

In de 19de eeuw wordt de rijksweg van Zutphen naar Hengelo aangelegd. De huidige Goorseweg komt hier uit voort. Ten westen van het erf Kelholt werd gebruik gemaakt van de oude weg van Lochem naar Gelselaar. Ten oosten van Kelholt werd een nieuw traject aangelegd, door het woeste land en verdween de oude weg naar Gelselaar van de kaarten. Rond 1853 wordt de kunstweg Deventer-Groenlo aangelegd. Ten oosten van Lochem werd daarbij gebruik gemaakt van de oude lanen van het landgoed De Nettelhorst. De route liep zuidelijk langs de kasteelplaats van Nettelhorst via de Lochemse Allee, de Wengersteeg en de huidige Ruïnelaan (Voortmansallee). Bij de kruising van de Lochemse Allee en de Wengersteeg werd een tolhuis gebouwd.

Rond 1930, toen het autoverkeer begon toe te nemen, werd de doorgaande weg noordelijk langs de kasteelplaats getrokken. Oude structuren van De Nettelhorst (Hoogesteeg, Gallinkhorsterdijk, Paardendijk) werden gebruikt en er werd een nieuw tracé aangelegd tussen de noordwest punt van het carré en de Lochemse Allee. Het deel van de Lochemse Allee ter hoogte van het erf Blankvoort werd aan het verkeer onttrokken, waarbij de Blankvoortsbrug verdween. Het nieuwe wegtracé werd voorzien van bomenrijen. De huidige Ruïnelaan en het zuidelijke deel van de Broekstraat verloren toen hun doorgaande verkeersfunctie.

In de jaren 90 werd zuidelijk langs de N825 een vrijliggend fietspad aangelegd. T.b.v. de verkeersveiligheid werden kruisingen aangepast, waarbij enkele bomen werden gekapt. Langs de Broekstraat werd tevens een smal fietspad aangelegd en werden de laanbomen onder de hoogspanningslijn (bij de kruising N825) gekapt. Meer ingrijpende reconstructies van de N825 vonden ter hoogte van Nettelhorst tot dusver niet plaats.

1.2 Huidige ruimtelijke situatie

Kenmerken geomorfologie en landschap

Het noordelijke deel van de Nettelhorsterweg ligt min of meer op de grens van twee landschapstypen.

Ten westen van de Nettelhorsterweg ligt het beekdallandschap van de Berkel. Dit landschap is relatief open, waarbij de wegbeplanting (o.a. langs de Goorseweg) en het lanenstelsel van het landgoed Nettelhorst (o.a. de Nettelhorstweg) markante coulissen vormen. In het noorden vormen de de bosstroken langs het Twentekanaal een duidelijke begrenzing van de open ruimte. Ten westen van de kruising met de Nettelhorsterweg ligt tussen het kanaal en de Goorseweg een besloten zone met bedrijven en enkele woningen.

Ten oosten van de Nettelhorsterweg ligt oud kleinschalig kampenlandschap met oorspronkelijk noordelijk van de Nettelhorster Laak een oudere, onregelmatige verkaveling en in het zuiden langs de Broekstraat een regelmatig verkavelingspatroon. Rond 1900 was dit een kleinschalig coulisselandschap. Inmiddels heeft schaalvergroting plaatsgehad en zijn de meeste coulissen verdwenen. Door dit gebied loopt nu een hoogspanningslijn en wordt binnenkort een grote zonne-akker aangelegd.

De Graafschap, nationaal landschap

Het nationaal Landschap de Graafschap omvat gebieden ten zuiden en ten noorden van Lochem. De Nettelhorsterweg tussen de Goorseweg en de Ruïnelaan (Voortmans Allee) vormt de oostelijke begrenzing van dit nationale landschap. Een belangrijk structuurkenmerk van het gebied wordt gevormd door het riviertje de Berkel. De Berkel is een rivier die in Duitsland ontspringt, in Nederland door de Achterhoek stroomt en bij Zutphen in de IJssel uitmondt. De Berkel met haar open rivierweiden ligt prachtig in het landschap en op verschillende plekken heeft de Berkel haar meer natuurlijke verloop teruggekregen.

De aanwijzing van de Graafschap als nationaal landschap in 2005 beoogde de waarborging van de ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het landschap. Inmiddels is het beheer van de nationale landschappen overgedragen aan de provincies.

Beschermde buitenplaats

1.3 Ruimtelijke beleidsdoelen

Hieronder volgt een opsomming van beleidsdoelen in gemeentelijk en provinciaal beleid, die relevant zijn voor dit ruimtelijk kader. Deze opsomming is niet uitputtend.

Bestemmingsplan Buitengebied Lochem 2010

- Op te traject tussen de Goorseweg en de Nettelhorster Laak geldt noordoostelijk van de weg de bestemming agrarisch. De weg en het fietspad hebben een bestemming "verkeer". Het bosje bij de Goorseweg is bestemd als "bos". Voor dit traject geldt de gebiedsaanduiding "landschapstype kleinschalig kampenlandschap".
- Ten zuidwesten van de weg is op dit traject sprake van een bestemming "agrarisch met waarden" en de gebiedsaanduidingen "ecologische verbindingszone" en "landschapstype beekdallandschap" naast "landschapstype kleinschalig kampenlandschap" aansluitend op de Laak.
- Ten oosten van de Nettelhorster Laak gelden de bestemmingen "agrarisch met waarden" en "agrarisch". De bestemming "verkeer" geldt voor de weg en de fietspaden. Enkele oude laanstructuren zijn bestemd als "bos". Hier geldt de gebiedsaanduiding "landschapstype bos en landgoederenlandschap".

Werkboek 'trajectuitwerkingen Landschappelijke inpassing provinciale wegen' (Provincie Gelderland, N825 traject 146 (wegvak hp 0,000 – 8,465), maart 2013)

- Versterken van het ruimtelijke contrast tussen het kleinschalige coulissenlandschap en het open Berkeldal.
- De weg voorzien van een continue begeleiding door laanbeplanting.
- Stimuleren van kavelgrensbeplantingen ter versterking van het coulissenlandschap.

Ruimtelijke structuurvisie 2012-2020 (gemeente Lochem, 2012)

- Revitalisering bedrijventerreinen Kwinkweerd en Goorseweg;
- Aanleg van de noordelijke rondweg;

Omgevingsvisie, Provincie Gelderland (2017)

- Versterking van de ecologische verbindingszone tussen het Ampensche veld ten noorden van Lochem en het Groote veld ten zuiden van Lochem, via het stroomgebied van de Berkel en Berkeloord. (Gelders Natuur Netwerk)
- De provincie wil samen met haar partners ook door ruimtelijke ontwikkelingen de Kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen behouden, herstellen en versterken en de landschappelijke samenhang vergroten. De provincie beschermt de Kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen en geeft richting aan ontwikkelingen met kwaliteit.

Cultuurhistorische analyse en waardering De Nettelhorst te Lochem (Stichting Twickel, 12 december 2012)

- Streven naar een heldere terreinaanleg met een esthetische eenheid in de lanen die gericht zijn op het voormalige kasteelterrein in het centrum. Hieromheen en hierbinnen verschillende, functionerende, agrarische erven.
- De lanen zijn bedoeld als omkadering van het voormalige kasteelterrein als centrum. Samen vormen zij een carré en onderscheiden zich van aansluitende lanen. Om in de toekomst een gelijk beeld te krijgen wordt een eenduidige maateenheid gesteld van:
 - afstand tussen de bomen: 5 meter
 - afstand tussen de rijen: 5 meter
 - driehoeksverband.
- Kappen van een deel van de bomen langs de Nettelhorsterweg (ter bevordering van de herkenbaarheid van het laancarré).
 - tussen de Lochemse Allee en de Wengersteeg

- tussen het laancarré en de Broekstraat.
- De Lochemse Allee geheel vrijmaken van onderbegroeiing, zodat de laan weer beleefbaar wordt als oude verbindingsweg.

Ruimtelijk Streefbeeld, stichting Twickel

Ontwerp Provinciaal Inpassingsplan N346 Schakel Achterhoek-A1

Het project N346 Schakel Achterhoek - A1 is hoog geprioriteerd omdat de verkeersafwikkeling bij Lochem een urgent knelpunt oplevert voor de regionale bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en de regionale economie. Maar bovendien draagt het plan, gelet op de verkeersprognoses, bij aan het borgen van een robuuste schakel tussen de Achterhoek en de A1 in samenloop met de door de gemeente gegenereerde autonome groei. Daarmee speelt het project tijdig in op de uitdagingen in de nabije toekomst. Een aantal wegen in en rond de gemeente Lochem wordt zwaarder belast dan wenselijk is en verkeersstromen worden onvoldoende over de beoogde route afgewikkeld. De N346 vormt daarmee een flessenhals in het regionale wegennet.

Het project N346 Schakel Achterhoek - A1 moet leiden tot verbetering van de regionale bereikbaarheid, verbetering van de verkeersveiligheid op het regionale wegennet en, waar mogelijk, tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in specifiek het noordelijke/noordoostelijke deel van Lochem, met name het stationsgebied, de Twentekanaalzone en de gebieden langs de Goorseweg en Kwinkweerd.

4. Principes Landschappelijke Inpassing Nettelhorsterweg in de gemeente Lochem

4.1 Hoofdprincipes:

- Provinciale weg te gast op landgoed De Nettelhorst

Tussen de kruising met de Goorseweg en het punt waar de Ruïnelaan (vroegere Voortmans Allee) aansluit voert de N825 door het landgoederenlandschap van De Nettelhorst. Het hoofduitgangspunt voor de landschappelijke inpassing van de N825 op dit traject is de oorspronkelijke aanleg van dit landgoed te behouden en waar mogelijk te herstellen en beter beleefbaar te maken. Daarom is bij de uitwerking van dit landschapsplan nauw samengewerkt met de Stichting Twickel, eigenaar van het landgoed. Waar mogelijk is de landgoedvisie (Cultuurhistorische analyse en waardering De Nettelhorst te Lochem, Hoofdstuk 5) als uitgangspunt genomen:

 - Kasteelplaats met carré van bomenrijen hoofdmoment in beleving en aanleg ("het carré");
 - Lanenstelsel gericht op carré behouden en waar mogelijk versterken (Voortmans Allee, Lochemse Allee, Wengersteeg, Broekstraat);
 - Lochemse Allee (het westelijke deel van de huidige N825) in zijn geheel weer onderdeel laten worden van de landgoedbeleving.
 - De herkenbaarheid van de kasteelplaats vergroten, door nabij de kasteelplaats de bomen langs de zuidzijde van het tracé niet te herplanten en door ter hoogte van de kasteelplaats juist extra bomenrijen te planten
 - Landschapsstructuren, die de N825 kruisen vanaf de N825 beleefbaar houden/maken;
 - Oude laanstructuur Broekstraat/Ruïnelaan
 - Nettelhorster Laak (watergang)
 - Speciale beeldtaal ontwikkelen voor objecten in het landgoederenlandschap van De Nettelhorst, zoals brugleuningen, borden en objecten ter aanduiding van het landgoed en de oude toponiemen etc.
 - Entrees naar het landgoed beleefbaar maken/houden vanaf de hoofdwegen;
 - Begin Lochemse Allee in westen bij kruising Goorseweg (fietspad)
 - Inrit Voortmansallee in oosten bij Nettelhorsterweg
 - Inrit Broekstraat
 - Onderscheid in vormgeving lanen behorend tot landgoed en overige bomenrijen langs de weg; verschillende plantafstanden.
- Heldere doorgaande lijn Provinciale weg N825 + doorgaand fietspad zuidelijk erlangs
 - Consequente materialisatie en maatvoering rijweg, wegbermen en doorgaand fietspad.
 - Doorgaand fietspad ter hoogte van Lochemse Allee en carré opnemen in de aanleg van het landgoed.
 - Verkeersweg ligt buiten de aanleg van het landgoed. Alleen ter hoogte van het carré, de Broekstraat en de Nettelhorster Laak raakt de weg aan de structuren van het landgoed.

4.2 Traject Goorseweg-Wengersteeg

Wat verandert er:

- Tussen de Goorseweg en de Nettelhorster Laak wordt voor de N825 een nieuw wegtracé aangelegd noordoostelijk langs bestaande weg. De kruising met de Goorseweg wordt hierbij verplaatst tot voorbij de hier aanwezige hoogspanningsmast en aangepast i.v.m. het project rondweg Lochem.
- Het doorgaande fietspad wordt verlegd naar het huidige tracé van de huidige verkeersweg via de oude Lochemse Allee.

Ontwerpprincipes:

- Behoud/ herstel Lochemse Allee als één van de lanen van het landgoed

De oude Lochemse Allee heeft een kenmerkend dwarsprofiel. De allee ligt als een dijkje verhoogd in het landschap met strakke taluds en greppels. Dit dwarsprofiel wordt hersteld op trajecten, waar het is verdwenen, zodat vanaf de Goorseweg tot de Wengersteeg weer sprake is van een consequent dwarsprofiel.

Op plekken waar bomenrijen ontbreken langs de allee worden die opnieuw aangeplant volgens de plantprincipes van het landgoed (eiken op 5 meter afstand van elkaar). Onderbegroeiing en bomen die naast de rijen staan worden gekapt of uitgedund.

Tussen de Goorseweg en de inrit naar het erf Blankvoort wordt het doorgaande fietspad aangelegd in de as van de allee. Dit pad is tevens bedoeld voor wandelaars en bestemmingsverkeer. Ter hoogte van de erfinrit verlaat het doorgaande fietspad de allee en volgt vervolgens de doorgaande weg.

Rechtdoor, in de richting van de Wengersteeg, wordt dan in de as van de allee een recreatief pad aangelegd met een nieuw bruggetje (Blankvoortsbrug) over de Nettelhorster Laak, met brugleuningen in de beeldtaal. Dit pad wordt voorzien van een halfverharding, zoals elders op landgoed. Tussen de weilanden aan beide zijden van het pad moet een open verbinding blijven voor het vee. Dit kan worden opgelost met veeroosters of klaphekken.

De plek bij de inrit, waar doorgaand en recreatief pad splitsen krijgt een afwijkende bestrating. Gedacht wordt hier historisch straatmateriaal toe te passen, dat onder de huidige bestrating van de Nettelhorsterweg vandaan komt.

De strook grond zuidelijk langs de allee, waar nu het huidige fietspad ligt, wordt ingericht als ruig, bloemrijk grasland, dat doorloopt onder de bomen van de allee. In de hoek bij de Goorseweg is ruimte voor een picknickplek en struiken in de slootkant.

Aan de zijde van de Goorseweg wordt de entree van het landgoed Nettelhorst verbeeld met een open slagboom met de naam van het landgoed erop. Deze entree moet goed zichtbaar zijn voor passanten op de N346.

- De doorgaande verkeersweg N825 als een nieuwe, functionele lijn in het oude landschap

Tussen Goorseweg en de kruising Wengersteeg komen geen nieuwe bomen langs de N825, zodat de bomenrijen van Lochemse Allee en de kasteelplaats carré domineren in de beleving.

De bermen worden ingericht als ruig, bloemrijk grasland, dat doorloopt onder de bomen van de allee.

Een taartpunt tussen de N825 en de Lochemse Allee heeft nu de bestemming bos. Dit is nauwelijks zichtbaar, want dit is pas aangeplant. Omdat een bos op deze plek de landgoedaanleg verstoort is ervoor gekozen hier geen bos te maken. In plaats daarvan wordt een bosje aangelegd aan de overzijde van de weg.

De Nettelhorster Laak wordt vanaf de weg beleefbaar gemaakt door brugleuningen in de beeldtaal toe te passen langs het doorgaande fietspad bij de passage van de wetering.

- Versterken van het ruimtelijke contrast tussen het kleinschalige coulisselandschap en het open Berkeldal.

De overhoeken aan de noordzijde, die overblijven bij de aankoop van gronden t.b.v. nieuw wegtracé, worden benut om het coulisselandschap hier te herstellen met houtwallen en een bosje ter compensatie van de hierboven genoemde taartpunt. Dit sluit aan bij de bedoelingen van het bestemmingsplan. De nieuwe coulissen dragen tevens bij aan de inpassing van een aan te leggen zonneakker.

Het bosje langs de Goorseweg wordt vergroot en langs vroegere perceelsgrenzen worden houtwallen aangelegd en waar dat niet mogelijk is vanwege de hoogspanningslijn struweelhagen met een maximale hoogte van 1.5 meter. De percelen zelf kunnen voor kleinschalige akkerbouw worden gebruikt, maar worden voorlopig ingericht met bloemrijk grasland.

- Ontmoeting grotere landschapsstructuren bij kruising Goorseweg

De Lochemse Allee als onderdeel van het landgoed Nettelhorst verlengen richting Goorseweg en voorzien van een herkenbaar beginpunt (zie Lochemse Allee).

De Goorseweg als radiale hoofdweg richting Lochem ter weerszijden begeleiden door parallelwegen met bomenrijen. De laanstructuur langs de zuidelijke parallelweg, het fietspad, zorgt ervoor dat het landschappelijke beeld vanaf het landgoederenlandschap behouden blijft.

In contrast hiermee voert de Goorseweg richting Diepenheim door open landschap met op de achtergrond de bosstroken langs het Twentekanaal. Daarom worden langs dit deel van de Goorseweg geen bomenrijen toegevoegd. Wel wordt, zoals gezegd, het bestaande bosperceel ten noordoosten van de kruising vergroot. Zichtlijnen over Nettelhorstweg + Lochemse Allee in westelijke richting opvangen door gebogen rij populieren. De overige terreinen inrichten met ruig bloemrijk gras, met lage struiken of ruige hagen langs de doorgaande wegen. Waar mogelijk wordt het aanwezige reliëf behouden.

referentiebeelden

Traject Wengersteeg/Broekstraat: Carré Nettelhorst

Wat verandert er?

- Meer ruimte in dwarsprofiel voor verkeersweg nodig. Kappen bomen zuidelijk langs de weg en verleggen van het doorgaande fietspad.
- Kruising Wengersteeg veiliger maken.

Ontwerpprincipes

- Kasteelplaats met carré van bomenrijen hoofdmoment in beleving en aanleg ("het carré"):
De landgoedvisie van de Stichting Twickel gaat uit van het kappen van alle bomen langs de trajecten aansluitend op het carré. Dat zou inhouden dat gezonde, volwassen bomen moeten worden gekapt. Hiervoor is niet gekozen. Door de bomen langs de zuidzijde van de weg, die moeten wijken voor de wegverbreding niet te herplanten en door voor de bomen langs de noordzijde uit te gaan van een uitsterfbeleid, kan de beleefbaarheid van de kasteelplaats voldoende worden versterkt. Uitsterfbeleid houdt in; bestaande gezonde bomen blijven staan, maar er worden geen nieuwe bomen geplant.
Ter hoogte van het carré worden enkele erfinritten opgeheven en worden hiaten in de bomenrij aan de noordzijde aangevuld. Zuidelijk van de weg wordt ter hoogte van de kasteelplaats het bomencarré rond de kasteelplaats hersteld. Een gracht wordt opnieuw aangelegd en tussen de gracht en de weg wordt een drietal bomenrijen geplant volgens de plantprincipes van het landgoed. Op oude kaarten is te zien dat het perceel tussen de gracht en de weg ook was beplant met bomenrijen. Die situatie wordt dus min of meer hersteld in een hedendaagse vorm.
Het doorgaande fietspad wordt tussen de bomenrijen aan de zijde van de gracht aangelegd. Op die manier kan de fietser het landgoed hier goed beleven en is hij even wat verder weg van het drukke verkeer. Dit deel van het fietspad kan zo tevens benut worden voor een wandeling rond het kasteelterrein.
De inrit van de oostelijke laan op de N825 wordt opgeheven om de beleving van het carré te versterken en t.b.v. de verkeersveiligheid. Om dezelfde redenen worden ook de andere inritten ter hoogte van het carré opgeheven of verplaatst naar buiten het carré. Alleen de inrit naar het boeren erf wordt gehandhaafd en tegenover het erf blijft er een fietsdoorsteek aanwezig.
- Het traject tussen het carré en de Broekstraat is onderdeel van de oude aanleg van het landgoed (de vroegere Gallinkhorsterdijk). Om de weggebruiker het gevoel te geven, dat hij te gast is op De Nettelhorst worden op dit traject ter weerszijden van de rijweg een beukenhaag van ca. 1 meter hoogte geplant. Deze hagen schermen het directe zicht op het verkeer vanuit het landgoed en vanaf het fietspad af. De te behouden bomen langs de noordzijde van de weg komen in de haag te staan.

Kruising Broekstraat en traject N825 in oostelijke richting

De Broekstraat is een historische doorgaande structuur van landgoed de Nettelhorst, die wordt gekruist door de N825. Ten noorden van de N825 is de Broekstraat een relatief smalle landweg, met langs de noordzijde een smal fietspad. Langs de Broekstraat staan bomen, maar deze zijn gekapt nabij de kruising van de N825, vanwege de hoogspanningskabels. Ten zuiden van de N825 is de weg nog een zandweg, die toegang geeft naar het huidige landgoed. Hier is de laanstructuur in tact.

Wat verandert er?

- De kruising Broekstraat wordt veiliger gemaakt, in het bijzonder de oversteek van het fietspad. Hiertoe worden zogenaamde middeneilanden aangelegd tussen de rijbanen van de N825 en worden bomen, die het zicht op verkeer belemmeren gekapt.
- Noordelijk van de kruising wordt het eerste deel van het fietspad opnieuw aangelegd en wordt een nieuwe erfinrit gemaakt, die huidige erfinritten op de N825 vervangt.
- De bomen langs de zuidzijde van de N825 worden gekapt t.b.v. de wegverbreding.

Ontwerpprincipes

- Het oorspronkelijke doorlopende karakter van deze structuur van de Broekstraat ter weerszijden van de N825 zo goed mogelijk beleefbaar houden en maken.
- De landschapsstructuur van de Broekstraat wordt ten noorden van de kruising versterkt, door het planten van hagen langs de weg. Onder de hoogspanningskabels kunnen helaas geen bomen worden geplant, maar vlak bij de kruising kunnen nog wel enkele bomen worden toegevoegd, buiten de zichthoeken van het verkeer. Deze bomen zijn ook belangrijk om het verkeer op de N825 te attenderen op deze kruising.
- In zuidelijke richting wordt de inrit naar het landgoed vormgeven als eenvoudige erfaansluiting. Het fietspad wordt recht langs de N825 gelegd en de kavelsloten worden weer haaks aangelegd in lijn met de structuur van het landschap. De inrit wordt gemarkeerd als toegang naar het landgoed.
- De middeneilanden worden voorzien van gras en niet bestraat om zo de landgoedbeleving te versterken.

- Ten oosten van de kruising Broekstraat worden alle bestaande bomen aan de noordzijde gehandhaafd en worden nieuwe bomen geplant langs de zuidzijde van de weg. Hier worden niet de plantmethodes van landgoed De Nettelhorst aangehouden; er worden eiken geplant op een afstand van 8-10 meter van elkaar.

5. Geraadpleegde bronnen

Werkboek 'trajectuitwerkingen inpassing provinciale wegen in het Gelders landschap' (Provincie Gelderland, 2009)

Ruimtelijke structuurvisie 2012-2020 (gemeente Lochem, 2012)

Omgevingsvisie, Provincie Gelderland (2017)

Kernkwaliteiten Gelderse Nationale Landschappen, Provincie Gelderland, 2014

Overzicht rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (www.lochem.nl)

Landgoederen Langs IJssel en Berkel, Gelders Genootschap (www.langsijsseberkel.nl)

Topotijdreis.nl

Cultuurhistorische analyse en waardering De Nettelhorst te Lochem, 12 december 2012, SB4 in opdracht van de Stichting Twickel